

ĮVADAS Į ŽMOGAUS TEISES

ŽMOGAUS TEISIŲ UŽSIĖMIMO SCENARIJUS

Žmogaus teisių balsas

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS

Scenarijai mokytojams

IVADAS | ŽMOGAUS TEISĖS

Šis metodinis rinkinys – žmogaus teisių užsiėmimo scenarijus, skirtas pedagogams ir jaunimo darbuotojams. Scenarijų sudaro glausta tematinė informacija, svarbiausių sąvokų sąvadas, diskusiniai klausimai ir metodai. Scenarijus orientuotas į 8-12 klasių moksleivių žmogaus teisių švietimą.

TURINYS: Agnė Vitkutė, Giedrė Šėmytė, Goda Savickaitė, Milda Janeikaitė

DIZAINAS: Ruta Krau

PAGRINDINĖ INFORMACIJA

Žmogaus teisės yra tie pagrindiniai standartai, be kurių neįmanoma užtikrinti saugaus ir oraus žmonių gyvenimo. Žmogaus teisės apsaugo mūsų gyvybę ir kūną nuo žalos, leisdamos mums gyventi kaip laisviems asmenims ir užsiimti įvairiomis veiklomis – išreikšti save, semtis naujos informacijos, susitikti su draugais ir bendraminčiais ir t. t.

Norėdamos užtikrinti realias ir praktiškai pritaikomas žmogaus teises, valstybės įsipareigojo jas saugoti ir informuoti visuomenę, priimdamos reikiamus teisės aktus.

Visi žmonės turi žmogaus teises ir gali jomis naudotis. Šios teisės nepriklauso nuo jūsų tautybės, rasės, lyties, seksualinės orientacijos ar turto. Kartais žmonės mano, kad žmogaus teises turi tik tie, kurie nepadarė nieko blogo, o kiti jų tiesiog nenusipelnė. Tai netiesa. Kartais kai kurios teisės gali būti apribotos, tačiau žmogaus teisės iš niekieno negali būti atimtos.

Žmogaus teisės nereiškia, kad galite daryti bet ką. Geriausia žmogaus teisių ribas paaškina posakis „Tavo teisės baigiasi ten, kur prasideda kito žmogaus teisės“. Jūsų teisės ir interesai turi būti subalansuoti su kitų asmenų ir turi būti surastas kompromisas.

Žmogaus teisės gali būti apribotos. Kai kurios jūsų teisės ir laisvės gali būti apribotos siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves ir suteikti daugiau naudos likusiai visuomenės daliai.

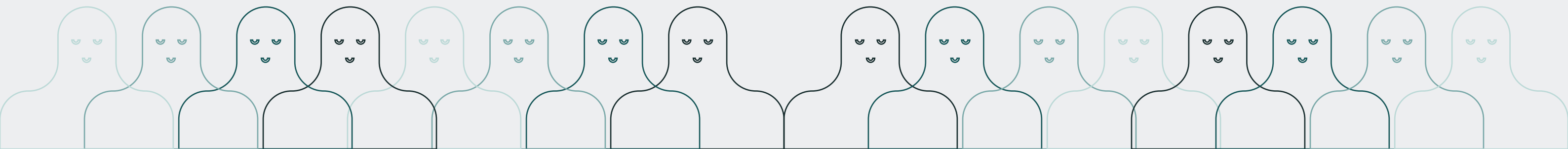
Žmogaus teises sudaro įvairios teisės ir laisvės. Šios teisės ir laisvės pagal tematiką gali būti padalytos į dvi pagrindines grupes: pilietines ir politines teises bei socialines ir ekonomines teises. Vis dėlto visos žmogaus teisės yra tarpusavyje susijusios – vienos teisės atėmimas gali turėti neigiamos įtakos kitomis teisėmis.

Visiškai suprantama, kad be teisių jūs taip pat turite ir pareigų. Jūsų pareigos žmogaus teisių srityje atsiranda iš labai paprasto principo: jeigu jūs gerbiate kitus, kiti gerbs ir jus.

Jūs privalote gerbti kitus žmones – tuos, kurie yra šalia jūsų, ir visus kitus visuomenės narius. Pagarba gali reikšti keletą dalykų: būti tolerantiškam, nediskriminuoti, suteikti pagalbą, būti maloniam ir t. t. Toks elgesys su kitais iš esmės pagerina jūsų kasdienio gyvenimo aplinką.

Besinaudodami savo teisėmis stenkitės neperžengti ribų ir nepažeisti kitų žmonių teisių. Tai nereiškia, kad esate suvaržomi ar kad jūsų teisės yra mažiau svarbios. Tačiau galite pamėginti suderinti savo interesus su kitų interesais taip, kad kiekvienas galėtų netrukdomai naudotis savo teisėmis.

Galiausiai, jeigu kam nors pasiskundėte dėl jūsų teisių pažeidimo, privalote bendradarbiauti. Dažniausiai, skundžiantis dėl žmogaus teisių pažeidimo, reikės parašyti vienokios ar kitokios formos oficialų skundą. Jūsų užduotis – kuo smulkiau paaškinti, kas jums žinoma ir kas gali būti susiję su skundžiamu atveju. Jeigu jūsų skundą nagrinėjančioms institucijoms reikia daugiau informacijos, jūs turėtumėte būti suinteresuotas pateikti šios informacijos kuo daugiau.

SVARBIAUSIOS SĄVOKOS

- Žmogaus teisės yra tarptautiniu mastu sutarti standartai, pagrįsti visuotinėmis vertybėmis, kurios buvo priimtos sutiko tarptautiniame lygmenyje.
- Žmogaus teisės grindžiamos idėja, kad visi žmonės yra verti pagarbos. Visi žmonės yra **lygūs**, o jų **orumas** turėtų būti traktuojamas kaip pagrindinė vertybė.
- Žmogaus teisės buvo įtrauktos į **tarptautinę teisę**, sukuriant pareigas valstybėms jas užtikrinti. Vyriausybės privalo užtikrinti, kad būtų patenkinti pagrindiniai kiekvieno asmens poreikiai, įskaitant asmens orumo poreikis.
- Žmogaus teisės neužtikrina prabangaus gyvenimo, be jokios žalos ar įskaudinimo. Jos suteikia pagrindą, minimalių standartų rinkinį, apibrėžiant, ko reikia, kad žmonės gyventų **oriai**.
- Dauguma žmogaus teisių tam tikromis aplinkybėmis gali būti **apribotos**, jei tai būtina siekiant apsaugoti kitų teises arba būtina visai visuomenei.
- Vis dėlto, kai kurios žmogaus teisės, pavyzdžiui, teisė į gyvybę ir teisė būti laisvam nuo nežmoniško ir žeminančio elgesio, **niekada negali būti apribota**.

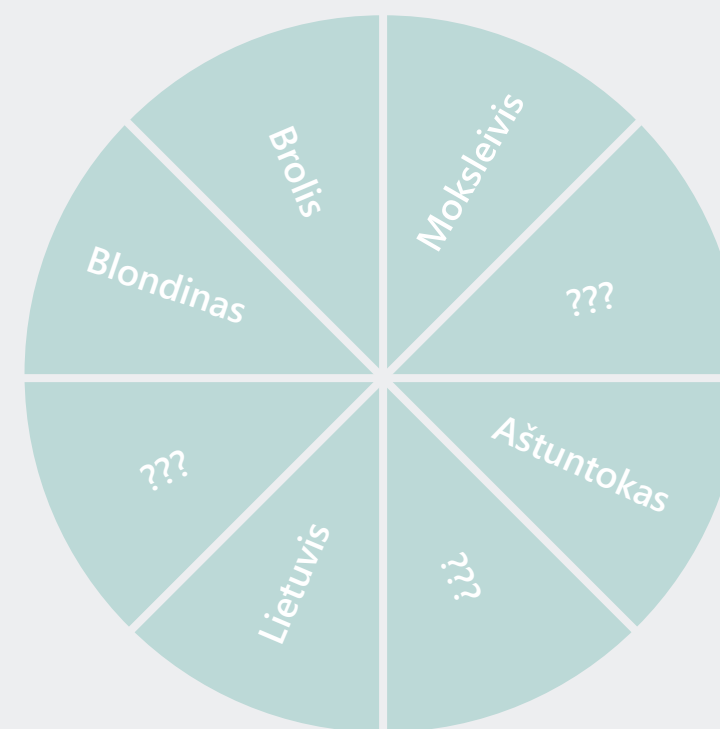
DISKUSINIAI KLAUSIMAI

1. Kokiomis žmogaus teisėmis jūs naudojotės?
2. Kokius žmogaus teisių pažeidimus pastebite aplinkui?
3. Kokias žmogaus teises pažeidžia patyčios?
4. Neapykantos kalba internete - ar tai žmogaus teisių pažeidimas?
5. Ką reiškia, kad žmogaus teisės nėra absoliučios?

METODAI/UŽSIĖMIMAI

Kalbėti apie žmogaus teises siūloma viena populiariausių ir fundamentaliausių metodų: **Tapatybė**.

Šiam metodui reikės popieriaus lapo ir rašiklio kiekvienam dalyviui. Kiekvienas dalyvis turi nupiešti savo tapatybės pyragą kur kiekviena dalis reiškia vieną savybę. Paaiškinkite, kad kiekvienas gali nuspręsti kiek dalių gali sudaryti jų pyragą.

Vėliau paprašykite kiekvieno dalyvio pristatyti savo pyragą išvardijant dalis, kurias užrašė dalyvis. Jei dalyvių daug tuomet galite padalinti į grupes.

Galiausiai visi kartu padiskutuokite:

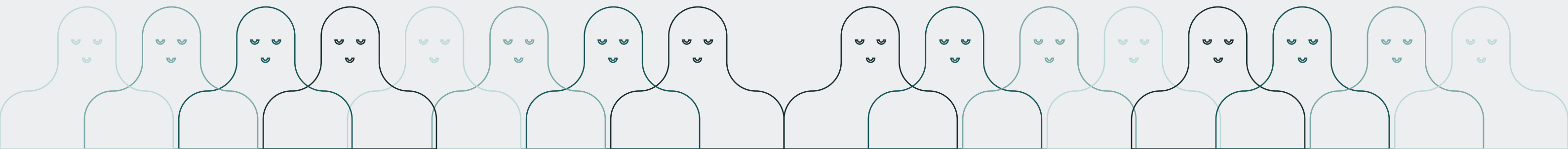
- kodėl pasirinko šias savybes?
- ar šios savybės būtų svarbios, jei gyventų kitoje šalyje?
- ar šias savybes išskirtų kiti apie jus?
- kaip manote kodėl šis pratimas svarbus kalbant apie žmogaus teises?

PAPILDOMA INFORMACIJA IR REKOMENDACIJOS

Testas apie žmogaus teises:

- <https://okat.info/ngoli/zmogaus-teisi-gidas/zmogaus-teisi-gidas/kas-yra-zmogaus-teiss/lt>

Filmai, knygos apie Anne Frank.

© Žmogaus teisių balsas
2021, Vilnius

www.ztbalsas.lt
info@ztbalsas.lt

